

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonae, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

Cap. XIII. De Consecratione, ejusque forma & ritu. Olim fideles post verba consecrationis respondebant Amen. Mos elevandi Sacramentum antiquissimus apud Graecos. Quando coeperit apud Latinos. ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

propitiatus sanctifica, ut tibi Domino, ac spon-
so suo venienti cum lampade sua inextinguibili
placitura occurrere mereatur.

In Missa pro his qui Agapen faciunt. Hanc
igitur oblationem Domine famuli tui illius,
quam tibi offert cum justis eleemosynis suis,
quas in pauperes tuos operatur; ut placatus
suscipias deprecamur, pro quo majestati tuæ
supplices fundimus preces, ut adjicias ei tem-
pora vitæ, ut per multa curricula annorum læ-
tus tibi in pauperes tuos hæc operetur, atque
annua tibi vota persolvat.

In trigésimo vel annuali nuptiarum. Hanc
igitur oblationem famulorum tuorum, quam
tibi offerimus ob diem trigésimum vel annua-
lem, quo eos jugali vinculo sociare dignatus es,
ut placatus suscipias deprecamur, pro quibus
tremendæ pietati tuæ supplices fundimus pre-
ces; ut pariter bene & pacificè senescant, & vi-
deant filios filiorum suorum usque in tertiam &
quartam progeniem, & te benedicant omnibus
diebus vitæ suæ.

In natali genuino. Hanc igitur oblationem
famuli tui illius, quam tibi offert ob diem ge-
nuitum natalis sui, quo eum de maternis visce-
ribus in hunc mundum nasci iussit ad recogno-
scendum Deum vivum & verum, ut placatus
suscipias deprecamur: pro quo majestati tuæ
supplices fundimus preces, ut adjicias ei annos
& tempora vitæ, ut per multa curricula anno-
rum lætus tibi hæc sua vota persolvat, atque
ad optatam perveniat senectutem, & te benedi-
cat omnibus diebus vitæ suæ.

Pro defuncto. Hanc igitur oblationem ser-
vitutis nostræ quam tibi offerimus pro anima
famuli tui illius, quæsumus Domine placatus
intende, pro quo majestati tuæ supplices fun-
dimus preces, ut eum in numero sanctorum tuo-
rum tibi placentium facias dignanter adscribi:
dieſque nostros, &c. Sunt & alia multa ejus-
dem generis in eo Codice, sed hæc in exemplum
allata sufficiunt.

CAPUT XIII.

De Consecratione, ejusque forma & ritu.
Olim Fideles post verba Consecrationis
respondabant Amen. Mos elevandi Sa-
cramentum antiquissimus apud Grecos.
Quando cæperit apud Latinos. Explican-

tur reliqua usque ad commemorationem
defunctorum. Error Græcorum schisma-
ticorum perstringitur. Latini ab eorum
calumnia vindicantur.

I. Accedimus ad Consecrationem, cui præ-
mittitur hæc oratio, *Quam oblationem &c.*
qua a Palchasio lib. de corp. & sang. Christi cap.
12. sic explicatur. Rogamus hanc oblationem
benedictam, per quam nos benedicamur: ad-
scriptam, per quam nos omnes in cælo adscri-
bamur: ratam, per quam in visceribus Chri-
sti censeamur: rationabilem, per quam à be-
stiali sensu exuamur: acceptabilemque facere
digneur; quatenus & nos per hoc quia in
bis displicuimus, acceptabiles in ejus unico
Filio simus. Hæc Palchasius sub Augustini
nomine citatus à Gratiano de consecr. dist. 2.
cap. 72. & à S. Thoma 3. p. qu. 83. art. 4. Re-
peritur hæc ipsa oratio apud Ambrosium lib. 4.
de Sacram. cap. 5. Tum ait Sacerdos, *Qui pridie*
quam pateretur, accepit panem, & quæ sequuntur
ut possit in persona Christi formam ipsam
proferre, qua idem Dominus & Salvator usus
est in hoc Sacramento conficiendo. Observat In-
nocentius lib. 4. *mysteriorum Missæ cap. 5.* tria
hic commemorari, quæ non sunt in Evangelio,
videlicet *elevatis oculis in cælum*: & in calicis
consecratione *æterni testamenti*, & *mysterium*
fidei: quæ tamen asserit addita ex Apostolica
traditione. Walfridus & Micrologus opinati
sunt, ab Alexandro Papa additam hanc clausu-
lam, *Qui pridie*: sed rectius sentit Alcuinus
etiam Apostolis in usu fuisse. Extat autem in Li-
turgia Jacobi & Clementis, & apud Ambrosium
lib. de Sacramentis. Christum autem, cum gra-
tias Patri acturus erat, oculos in cælum elevare
consuevisse, notum est ex Evangelio: nec du-
bitare licet, quin eundem ritum in hac maxima
actione servaverit, licet non scripserint Evan-
gelistæ. Forma consecrationis panis in Litu-
rgiis Græcorum hæc est: *Hoc est corpus meum,*
quod pro vobis frangitur; addunt Jacobus & Mar-
cus, & *datur*, sive *distribuitur*, *in remissionem*
peccatorum. In Missali Mozarabum, *Hoc est*
corpus meum, quod pro vobis tradetur. Integra
formula qua vinum consecratur, ex Evangelis-
tis accepta est, his vocibus additis *æterni &*
mysterium fidei: quæ in Liturgiis Græcorum
non extant. In Missali Mozarabum sic concepta
est; *Hic est calix novi Testamenti in meo sangui-*
ne, qui pro vobis & pro multis effundetur in re-
missio-

missionem peccatorum. In Liturgia Jacobi, *Hic est sanguis meus novi Testamenti, qui pro vobis & multis effunditur & datur in remissionem peccatorum.* Apud Basilium & Chrysostomum eadem est, excepto verbo & datur. Hæc verba *Mysterium fidei* non sunt in Ordine Romano; sunt tamen in omnibus antiquissimis Missalibus M. SS. quos vidi. Erasmus Roterodamus temeritatem suam ac impietatem ostendit cum in Annotationibus ad cap. 11. primæ ad Corinthios optare se ait, ut Scriptura nobis exprimeret, quibus verbis Christus consecravit, & quibus nos oporteat consecrare. Utrumque enim Scriptura expressit, & manifestè tradidit Ecclesia divino magisterio edocta, debere nos facere quemadmodum fecit Dominus, à quo Apostolus accepisse se ait quod & tradidit nobis: & quandoquidem Erasmus ad antiquos Patres provocare solet, docere eum poterat, si aures audiendi habuisset, Latinorum antiquissimus Tertullianus, qui lib. 4. adv. Marcionem cap. 40. ait: *Acceptum panem & distributum discipulis corpus illum suum fecit, dicendo, Hoc est corpus meum.* De qua Tertulliani sententia cum his quæ sequuntur, nos alibi fusiùs. Græci & alii Orientales verba consecrationis elatâ voce pronuntiant, & populus respondet *Amen.* Dionysius Alexandrinus de hoc ritu testimonium perhibet epist. ad Xystum Romanum Pontificem apud Eusebium lib. 7. hist. eccl. cap. 9. *Qui gratiarum actionem, inquit, frequenter audierit, & qui cum cæteris responderit Amen, qui ad sacram mensam assiterit, & quæ sequuntur.* Eundem morem servabat olim Ecclesia occidentalis, omnes enim audiebant sanctissima & efficacissima verba, quibus Christi corpus conficitur. Hinc Tertullianus lib. de spectaculis cap. 25. in eos invchitur, qui eo ore quo *Amen in sanctum protulerant, gladiatori testimonium reddere non verebantur.* Ambrosius lib. de iis qui initiantur ait: *Ante consecrationem aliud dicitur: post consecrationem sanguis nuncupatur. Et tu dicis Amen, hoc est, verum est.* Alcuinus idem affert, & ex eo Florus magister in expositione Missæ: *„Amen autem quod ab omni Ecclesia „respondetur, interpretatur verum, non ubicumque „que & quomodocumque, sed mystica religione. „Hoc ergo ad tanti mysterii consecrationem, „sicut & in omni legitima oratione respondent „Fideles, & respondendo subscribunt. Postea statutum est, ut Canon submissa voce recitaretur, & sic desit ea consuetudo sæculo decimo, ut conjicio, quia post Florum, qui nono labente*

vixit, ejus mentionem non reperi apud ævi posteriores scriptores.

II. Latini peracta consecratione, Græci paulò ante communionem, ut ex Liturgiis Jacobi, Basilii, & Chrysostomi manifestum est, corpus Dominicum & calicem elevant, ut à populo adoretur. Idque ab antiquo tempore fieri solitum indicant scriptores Græci; Dionysius cap. 3. Eccl. hierarchiæ, *Divinissima, inquit, consecrata mysteria, & in aspectum ducit quæ celebravit.* Et infra. *Obrepta munera in apertum producit.* Basiliius lib. de Spiritu sancto cap. 27. *Invocationis verba, cum ostenditur panis Eucharistiæ & poculum benedictionis, quis sanctorum scripto nobis reliquit? S. Germanus in contemplatione rerum Ecclesiasticarum circa finem: elatio autem in altum venerandi corporis repræsentat crucis elevationem.* Anastasius Synaita serm. de sacra synaxi: *sacerdos post sanctificationem sacrificium incrementum, attollit panem vitæ, & omnibus illum ostendit.* Maronitæ post orationem Dominicam & alias preces eandem hoc ritu peragunt elevationem. Sacerdos elevat corpus Christi, & vocem attollens dicit: *„ Sancta sanctis in perfectione, puritate, & sanctitate dentur. Respondet populus, „ unus Pater sanctus, unus Filius sanctus, unus „ Spiritus sanctus. Gloria Patri, & Filio, & „ Spiritui sancto. Tum elevat calicem dicens: Ita „ Domine in veritate & verè credimus in te, sicut „ credit in te Ecclesia sancta Catholica, „ quia es unus Pater sanctus, cui gloria, Amen; „ unus Filius sanctus, cui gloria, Amen; unus „ Spiritus sanctus, cui gloria & gratiarum actio „ in sæcula, Amen. Eundem ritum sequuntur Æthiopes, nam sancta dona elevant ante communionem dicente Diacono, *Inspiciamus.* Tum ait Sacerdos, *Sanctum date sanctis.* Subdit populus, *unus Pater sanctus, unus Filius sanctus, unus Spiritus sanctus.* Et sacerdos elevans Sacramentum dicit alta voce, *Domine Jesu Christe miserere nobis.* Habet exemplum in veteri Testamento hæc hostiæ elevatio: nam passim legimus partem victimæ à sacerdotibus elevatam coram Domino; Exodi 29. Levitici 7. & 23. Numerorum 5. 6. & 8. David quoque Eucharistiæ nostræ elevationem prædixisse dicitur Psal. 71. vers. 17. Siquidem verba illa, *Eritis firmamentum in terra in summis montium,* paraphrasis Chaldaea sic legit, *Erit placenta tritici in capitibus sacerdotum,* sicut in commentario ejusdem Psalmi refert Genebrardus, quod Hebræorum magistri, qui ante Christum vixerunt, de sacrificio venturi Messiae expli-*

explicarunt, si vera tradit Galatinus *lib. 10. arcannorum Catholicæ veritatis cap. 4.* & ante ipsum Raimundus Martinus in Pugione Fidei *Parte 3. dist. 3. cap. 15.* De campana pulsanda, dum fit elevatio, extat statutum Guillelmi Parisiensis Episcopi To. VII. conciliorum Bini p. 1. c. 14. „Sicut alias, *inquit*, statutum fuit, in celebratione Missarum, quando Corpus Christi elevatur, „in ipsa elevatione vel paulò ante, campana pulsatur, ut sic mentes fidelium ad orationem excitentur. Et Ivo Carnotensis, qui eodem tempore vixit, ejus ritus meminit *epist. 142.* qua gratias agit Matildi Anglorum Reginæ ob campanas quas dederat Ecclesiæ B. Virginis, quarum sonitu renovari ait in cordibus fidelium ipsius Reginæ memoriam, tunc præsertim, „quando illa „salutaris hostia pro nobis redimendis in ara crucis oblata per novi sacerdotii ministros in Domino mensa quotidie consecratur. Ex quibus discimus, hanc piam consuetudinem viguisse in Gallia initio sæculi XII. At verò in Germania sequenti sæculo introducta fuit à Guidone Cardinali, qui prius fuit Abbas Cistercii, cum legatus Apostolicæ sedis Coloniam missus est ad confirmandam Othonis Imperatoris electionem. Hic enim, ut scribit Cæsius Heisterbacen. *lib. 9. Dialog. cap. 51.* „bonam illic consuetudinem „instituit, ut ad elevationem hostiæ omnis populus in Ecclesia ad sonitum nolæ veniam peteret, sicque usque ad calicis benedictionem „prostratus jaceret. Contigit hoc anno 1203, ut refert Odoric. Raynaldus *tom. 13. Annalium Ecclesiasticorum.* Quo verò tempore in Italia, aliisque regionibus hic mos inceperit, incertum est. Nec etiam liquet, quæ prima origo fuerit in Ecclesia Latina elevandi sacra mysteria statim ac consecrata sunt: in antiquis enim Sacramentorum libris & in codicibus Ordinis Romani tam excusis, quàm M. SS. nec in præcis rituum expostitoribus Alcuino, Amalario, Walfrido, Micrologo, & aliis aliquod ejus vestigium reperitur. Ea dumtaxat in Ordine Romano elevatio commemoratur, qua calix attollitur ante orationem Dominicam, *Cum dixerit*, Per quem hæc omnia Domine, *erigit se Archidiaconus solus, & cum dixerit per ipsum & cum ipso, levat cum offertorio calicem per ansas & tenet exaltans illum juxta Pontificem.* Stephanus Durandus, *lib. 2. cap. 40.* ab ipsis Ecclesiæ incunabilis consuetum putat Eucharistiam in altum tollere, Græcorum Patrum testimonio suffultus, qui de Latinis ritibus nihil probant. Scriptor Eterodoxus id primum

introducendum comminiscitur in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. sed crassa juris & facti ignorantia, ut ex Guillelmo & Ivone supra citatis evincitur, qui integro sæculo Innocentium antecesserunt: quibus accedit Hildebertus Turo-nensis ipsam elevationem commemorans in versibus de sacrificio Missæ. Solent quædam Galliarum Ecclesiæ, dum tollitur in altum hostia, eos versiculos canere, *O salutaris hostia, &c.* idque rogante Ludovico XII. ab Episcopis illius regni ingruentibus undique bellis statutum fuit: cum tamen satius sit Christum in silentio adorare, sicut consuevit Romana Ecclesia: quod etiam sancitum est in Concilio Provinciali Colonienfi *P. 2. can. 14.* Synodus verò Augustana *c. 18.* quamvis permittat Antiphonas ad sacrificium pertinentes sub elevatione decantari, rectè tamen subdit, melius fore & veteri Ecclesiæ convenientius præsentiam Dominici corporis in altissimo silentio prostratos venerari. Missale Carmelitarum post elevationem calicis recitari præcipit diebus ferialibus Quadragesimæ in Missa conventuali psalmum, *Deus venerunt gentes*, cum hac oratione; „Pientissime Deus, qui iniquitatum ad te conversorum non recordaris, sed eorum gemitus clementer exaudis, respice templa tua infidelium manibus profanata, & tui electi gregis afflictionem: reminiscere hæreditatis tuæ effusione pretiosissimi sanguinis tui Unigeniti acquisitæ: vineamque tua plantatam dextera, quam ferus aper exterminare cõversus devastantium rabiem tua virtute corrobora, victores effice, in eaque bene operantes tui fac regni possessores. Per eundem. Diebus verò Dominicis & festis eodem loco dicunt Psalmum. *Letatus sum*, cum orationibus Ecclesiæ *v. e. Hostium nostrorum. Deus à quo sancta desideria.*

III. Peracta consecratione, in omnibus Liturgiis Christi mandatum commemoratur præcipientis, ut ipsum sacrificium in ejus memoriam peragamus, *Hæc quotiescumque feceritis, in mei memoriam facietis.* Quis enim auderet ad altare Dei accedere, & augustissimum mysterium celebrare, nisi Dominus tanti sacramenti institutor præcepisset? Ideo, ait Gaudentius *tract. 2. de Paschate*, „Discipulis mandavit, quos primos Ecclesiæ suæ constituit sacerdotes, ut „indefinenter ista vitæ æternæ mysteria exercerent, quæ necesse est à cunctis sacerdotibus per singulas totius orbis Ecclesias celebrari, usque quo-

quo iterum Christus de caelis adveniat, quod & ipsi sacerdotes & omnes pariter fidelium populi, exemplar Passionis Christi ante oculos habentes quotidie, & gerentes manibus, ore etiam sumentes ac pectore, redemptionis nostrae indelebili memoriâ teneamus. Propterea Ecclesia Domini mandato obsequens, sequentia verba recitari constituit: *Unde & memores Domine nos servi tui, sed & plebs tua sancta*, fidelis scilicet & in Ecclesiae gremio consistens; sancta, non quidem actu, cum non omnes sancti sint, sed vocatione, debito, & professione; quae vel praesens adest sacrificio, vel in unitate Ecclesiae ubique degens particeps est sacrificii, „ ejusdem Christi filii tui Domini nostri tam beatâ passionis, nec non & ab inferis resurrectionis, sed & in caelos gloriosae Ascensionis, offerimus „ praclarâ majestati tuae de tuis donis ac datis hostiam puram, & quae sequuntur. Eadem hoc loco expressit Chrysostomus in sua Liturgia his verbis. „ Memores igitur salutaris hujus mandati, „ & omnium quae pro nobis facta sunt, crucis, sepulchri, triduanæ resurrectionis, in caelos ascensionis, à dextris sessionis, secandi & gloriosi cursus adventus, tua ex tuis tibi offerimus per orationia & in omnibus. Auctor libri Pontificalis in vita Alexandri I. ait, *Hic passionem Domini miscuit in precatioe sacerdotum, quando Missae celebrantur.* Ad quae verba notat in scholiis ineditis Petrus Urbevitani, *ibi videlicet, tam beatâ passionis.* Alii etiam passim scribunt hanc orationem, unde & memores, ab Alexandro institutam. Sed si præcisè de memoria passionis sermo sit, sive istis sive aliis verbis fiat, ea certè non fuit ab hoc sancto Pontifice instituta, ut præclare observat Baronius anno 132. num. 3. habemus enim hac de re expressum in Evangelii præceptum Domini: & Paulus 1. ad Cor. c. 11. luculentum ejusdem rei testimonium præbet dicens, *Quotiescumque manducabitis panem hunc & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis donec veniat:* quia nimirum durabit hoc sacrificium usque ad secundum Christi adventum in fine mundi. Extat apud Ambrosium hæc oratio lib. 4. de Sacramentis, simul cum sequenti, qua propitium Dei vultum super munera nostra precamur, quatenus nostra sunt, ne fortè propter iniquitates nostras minus grata sint Deo, quae alioquin ex parte rei oblatae, & ex parte primarii offerentis, qui est Christus, semper illi placita sunt: Similia habentur in Liturgia Jacobi & Basilii, & ad ea verba, quibus Melchisedech summus sacerdos nuncupatur,

respexit auctor quaestionum veteris & novi Testamenti supra à nobis citatus Cap. II. §. 2. Anastasius in vita Leonis Magni refert, eum constituisse, ut infra actionem sacrificii diceretur *sanctum sacrificium, immaculatam hostiam*, quae sunt postrema verba hujus orationis. An verò hæc sola verba huic orationi, an ipsam integram orationem Canon Leo addiderit, Pamelius noluit definire Tom. 1. Liturgicorum pag. 572. At ego censo, nihil addidisse nisi prænotata verba, ipsius enim orationis memoratus auctor quaestionum utriusque Testamenti mentionem facit, qui Leone antiquior fuit. Maronitæ quoque in sua Liturgia veterum Patrum sacrificia commemorant hac oratione. „ Deus qui accepisti sacrificium „ Abel in planitie, & Noë in arca, & Abraham in summitate montis, & Davidis in area Dofon „ Jebusæi, & Heliae in monte Carmelo, & quædrantes viduæ in gazophylacio, tu Domine „ Deus accipe oblationes istas, quae offeruntur „ tibi per manus meas infirmas & peccatrices, „ & fac in eis Domine Deus memoriam bonam „ vivis & defunctis, pro quibus offeruntur, „ & benedic habitationem offerentium eas. Amen.

IV. Post hæc Sacerdos externo gestu summam indicans animi demissionem, supplex Deum rogat, ut præferri jubeat, non ipsa corporis & sanguinis Christi mysteria; sed vota, fidem, & preces fidelium, in sublime altare suum, de quo Irenæus ait lib. 4. cap. 34. *Est altare in caelis, illuc preces nostrae & oblationes diriguntur per manus S. Angeli sui, cujus ministerio fidelium orationes in caelum deferri testatur Scriptura, Tobiae 12. & Apoc. 8.* Unde Tertullianus lib. de orat. cap. 12. eorum irreverentiam acriter reprehendit, qui sedendo orant, *sub conspectu, inquit, Dei vivi, Angelo adhuc orationis astante.* Id autem à Deo poscit Sacerdos, ut quotquot Christi corpus & sanguinem ex ea altaris participatione sumpserint, omni benedictione cœlesti & gratia repleantur. Nam cum olim, qui aderant, communicarent, pro illis est hæc deprecatio: & hinc deducitur eam antiquissimam esse, cujus etiam meminit Ambrosius lib. cit. de Sacramentis. Ex hac oratione scriptor schismaticus Nicolaus Cabasila in expositione Liturgiae Latinis appingit recentioris Graeciae pessimum ac detestandum errorem, consecrationem scilicet non fieri verbis in persona Christi à Sacerdote prolatis, sed precatioe ejusdem Sacerdotis postea orantis & dicentis; *Fac hunc panem pretiosum corpus Christi tui,*

tui, quæ post verba consecrationis extat in Liturgia Chrysofomi; ac si verba Christi ad conficiendum Sacramentum inefficacia forent, aut forma Eucharistiæ deprecatoria sit. Sed præstat verba Cabasilæ audire, quibus Latinos hujus hæresis assertores efficere conatur ex verbis orationis, *supplices te rogamus*, de qua nunc agimus, perperam intellectis, & ad prævium sensum violentâ explicatione pertractis. Postquam enim cap. 29. dixit verba Christi narrative tantum proferri, & non sufficere ad donorum sanctificationem, subdit cap. 30. „Quod autem os eis, „qui contradicunt, omnino obstruit, est quod „etiam Latinorum Ecclesia, ad quam se referre „videntur, post verbum Domini pro donis oratione „re non recusat. Si autem ideò falluntur, quod „Latini non statim post Domini prolatum sermone „monem orant, & quod non aperte petunt sanctificationem, & mutationem in corpus Dominicum, sed aliis utuntur nominibus eò ferentibus, & quæ tantumdem valent. Quæ est autem oratio? Jube sursum ferri dona hæc in manu Angeli ad supercœlestem tuum altare. Dicant enim: quid est hoc, sursum dona deferri? Vel enim localem eis translationem precantur à terra & inferioribus locis in cœlum, vel dignam aliquam & ab humilioribus ad altiora mutationem. Et paucis interjectis. Unde manifestum est, eos omnino scire, ea adhuc esse panem & vinum, quæ sanctificationem nondum susceperunt, & propterea pro ipsis quidem orant, quæ oratione adhuc indigent. Orant autem ut ea sursum ferantur, ut quæ adhuc inferiis sita sint; & ad altare, ut quæ nondum sint sacrificata, ut illic posita sacrificentur. Hæc Cabasilæ, Latinæ Ecclesiæ Catholice deprecationem ad suam hæresim distortâ interpretatione detorquens. At Græci orthodoxi veterum Patrum suorum ac fidei sententiæ adherentes, hæc de re in Concilio Florentino à Latinis interrogati, aperte professi sunt, panem & vinum in corpus & sanguinem Christi per ipsius verba transubstantiari: illam verò orationem, *Fac hunc panem pretiosum corpus, &c.* quam postea adjungunt, hunc sensum habere, ut quod jam consecratum est verbis Christi, fiat suscipientibus in salutem. Hæc ipsorum verba sunt sess. 25. Concilii. *Faterinos diximus, per hæc verba Hoc est corpus meum, transubstantiari sacramentum panem & fieri corpus Christi: sed postea quemadmodum & vos dicitis, Jube hæc perferri per manus sancti Angeli tui in sublime altare*

tuum; ita nos quoque oramus dicentes, ut Spiritus sanctus descendat super nos, & efficiat in nobis panem hunc pretiosum corpus Christi sui, transmutetque ipsa dona Spiritu sancto suo, ut fiant communicantibus in purgationem animæ, in remissionem peccatorum, & non fiant in iudicium aut condemnationem nostram.

V. Hanc autem veram & orthodoxam esse illorum verborum *Fac hunc panem, &c.* explicationem, hunc legitimum sensum, quem Græci Antistites professi sunt, quarundam etiam in Occidente Ecclesiarum consensus evincit. Ritus enim Mozarabicus, quo omnes Hispaniæ & Galliarum Ecclesiæ olim utebantur, ut Lib. I. Cap. XI. & XII. ostensum est, post consecrationem brevem ponit orationem quæ *Post Pridie*, sive *post Secreta* inscribitur: & in ea sacerdos precatur, ut descendat Spiritus sanctus & dona benedicat atque sanctificet, ac si nondum benedicta & sanctificata forent. Ita legimus in Missa S. Germani, quam ex veteri codice M. S. transcripsimus supra Cap. XII. *Descendat super hæc, quæ tibi offerimus, Verbum tuum sanctum: descendat inestimabilis gloriæ tuæ Spiritus, ut fiat oblatio nostra hostia spiritalis.* Ita sæpius in Mozarabico. In die Natalis Domini: *In altare tuum panis ac vini holocausta proponimus, rogantes ut has hostias Trinitas indivisa sanctificet.* Dominica secunda post octavam Epiphaniæ: *Quæsumus ut oblationem hanc Spiritus tui permixtione sanctifices, & corpus ac sanguinem Domini nostri Jesu Christi plena transformatione conformes.* Dominica V. *Ut has hostias intendas propitiis, sanctifices, & benedicas.* Dominica I. Quadragesimæ: *Emitte Spiritum tuum de sanctis cœlis tuis, quo sanctificentur oblata.* Dominica III. *Dignetur hæc oblata sanctificare.* In die Paschatis: *Ut hic panis cum hoc calice in Filii tui corpus & sanguinem te benedicente durescat.* Dominica III. post Pascha: *His sacrificiis propitiatus illabere, hisque benedicturus descende.* Hæc & alia plura his similia in Missali Mozarabico legimus jam peracta consecratione. At ea prorsus eundem sensum orthodoxum habere, quo Patres Græci in synodo Florentina suam orationem *Fac hunc panem pretiosum corpus Christi tui* explicarunt, ut nimirum hostia jam consecrata nobis nostræque salutis sancti Spiritus illapsu sanctificetur, ipsimet Mozarabice Missæ institutores in hac ipsa oratione *Post pridie* evidenter declarant. Nam Dominica III. Adventus hoc modo concepta est: His

Cccc

„ His quoque te quæsumus sacrificiis nostris ita
 „ sanctificationem tuam infunde, quo ex his
 „ sumpturi nullo decidamus in crimine; sed
 „ sanctificati tuum mereamur adventum impavi-
 „ di sustinere. Dominica VI. post Pascha:
 „ Oramus ut hæc libamina Spiritus tui sancti be-
 „ nedictione respergens, sumentium visceribus
 „ sanctificationem accommodes. Dominica I.
 „ post Pentecosten: „ Imposita hæc altaribus tuis
 „ munera benedicere nobis & sanctificare digne
 „ ris. Nobis, inquit, id est pro nostra salute &
 „ sanctificatione. Et hæc quidem vera & catholica
 „ expositio est, sed recentioribus non est visa suf-
 „ ficiens ad vindicandam Græcorum precationem
 „ ab omni nota & suspicione erroris: Ritum au-
 „ tem Mozarabicum in hoc convenire cum Græ-
 „ co nemo hæcenus observavit. Ideo nonnulli
 „ existimant, Græcos ab initio ea precatione
 „ utos ante consecrationem, in quo nunc est. Sed huic conjecturæ
 „ obstant antiqui Codices M. SS. in quibus legitur
 „ eo ipso loco, in quo hodie reperitur. Omnes au-
 „ tem corruptos fuisse nefas est suspicari. Deinde
 „ eadem extat eodem loco in Liturgiis Jacobi,
 „ Marci, Clementis, & Basilii, paucis verbis ad-
 „ ditis vel immutatis, sensu tamen integro præ-
 „ manente. Extat etiam in Liturgia Armeniorum,
 „ quæ dum hæc scribo, data est mihi examinanda
 „ à S. Congregatione de propaganda Fide in La-
 „ tinum translata à Sacerdote illius nationis Basilio
 „ Barfæch. Verba eorum hæc sunt. „ Adoramus,
 „ „ rogamus & perimus à te benefactor Deus,
 „ „ mitte in nos & in proposita hæc munera con-
 „ „ sempiternum tuum & coessentialem S. Spiritu-
 „ „ tum: Per quem panem hunc benedicens cor-
 „ „ pus verè facies Domini nostri & Redemptoris
 „ „ Jesu Christi: & dicitur. Et calicem hunc
 „ „ benedicens sanguinem certè facies Domini
 „ „ nostri & Redemptoris Jesu Christi: & dicitur
 „ „ ter. Alii ipsam sic intelligendam putant, ut
 „ „ respiciat non tempus quo profertur, sed quod
 „ „ consecrationem antecedit: ac si Sacerdos tanti
 „ „ mysterii sublimitate extra se raptus, suæque me-
 „ „ mor fragilitatis, id quod jam factum ex fide ere-
 „ „ dit, quasi efficiendum consideret, ac propterea
 „ „ ore, Fac panem hunc pretiosum corpus Christi
 „ „ tui: neque enim absurdum videtur, quod jam
 „ „ concessum est, ac si nondum concessum foret,
 „ „ iteratis precibus postulare. Alii dicunt corpus
 „ „ Christi duplex esse, verum quod ipsius verbis
 „ „ conficitur; & mysticum quod est Ecclesia, su-
 „ „ pra quod Sacerdos Spiritum sanctum jam facta

consecratione descendere precatur, ut partici-
 „ patione Sacramenti unum corpus Ecclesia cum
 „ Christo efficiatur. Alias aliorum explicationes
 „ omitto, ne actum agam. Tractant de hac con-
 „ troversia Bessarion Cardinalis lib. de Eucharistia,
 „ Goar ad Liturgiam Chrysostomi num. 139. Alla-
 „ tius lib. 3. de perpetua utriusque Ecclesie consen-
 „ sione cap. 15. Diffusilimè autem Petrus Arcu-
 „ dius lib. 3. sue concordie cap. 27. & novim se-
 „ quentibus.

CAPUT XIV.

*Refertur & rejicitur quedam interpolatio.
 Memoria defunctorum recitatis eorum
 nominibus. Cur Dionysius sola Diptycha
 mortuorum commemoret. Specialis ritus
 Mozarabum. Quare cum mortuis nomi-
 na simul Sanctorum recenseant. Qua
 ratione sacrificium oblatum pro Sanctis.
 De oratione Nobis quoque peccatori-
 bus. Olim post eam benedictiones fru-
 gum & aliarum rerum fieri solebant.
 Omnes sacra & ecclesiastica functio-
 nes intra Missarum sollemnia. Finitis Ca-
 nonis.*

I. IN Missali Bibliothecæ Vaticanae nu. 4770.
 Ante annos sexcentos scripto post oratio-
 nem *Supplices te rogamus*, ante commemoratio-
 nem defunctorum interponitur hæc oratio.
 „ Omnipotens sempiternus Deus, dignare susci-
 „ pere hanc oblationem & hoc sacrificium; quod
 „ ego peccator præsumo offerre in honorem
 „ Domini nostri Jesu Christi: in memoriam In-
 „ carnationis, Nativitatis, Resurrectionis, A-
 „ scensionis ejus: in honorem Beatæ & gloriose
 „ semper Virginis Dei genitricis Mariæ, sancto-
 „ rumque omnium Angelorum, Archangelo-
 „ rum, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolo-
 „ rum, Martyrum, Confessorum, & Virginum,
 „ & omnium Sanctorum tuorum, & eorum ad
 „ quorum honorem in isto altario reliquæ hæ-
 „ bentur, & cujus hodie festa celebrantur, & pro
 „ me misero peccatore, & pro omnibus meis pa-
 „ rentibus, & pro omnibus benefactoribus meis.
 „ Ut & ipsi pro nobis intercedere dignentur in
 „ coelis, quorum memoriam facimus in terris.

Pex